

Eerste Katholieke Sociale Dagen in Gdansk

*Solidarity solidarity
Solidarity forever
All for one and one for all*

'Solidariteit – een uitdaging voor Europa' luidde de titel en het thema van de **Eerste Katholieke Sociale Dagen in het Poolse Gdansk van 8-11 oktober**. In vier dagen tijd kwamen ruim vierhonderd vertegenwoordigers van 29 landen bijeen. Uitgaande van de katholieke sociale leer bespraken de deelnemers hoe het begrip 'solidariteit' tastbaar en toegankelijk te maken voor het Europa van vandaag.

Vanuit Nederland nam een delegatie van tien personen aan de conferentie deel, onder leiding van de bisschop-referent voor Kerk en samenleving, mgr. Gerard de Korte. Naast Maria Martens, oud-lid van het Europees Parlement, waren er ondermeer vertegenwoordigers van Pax Christi, Mensen met een Missie, Justitia et Pax en enkele bisdommen. De dagen vonden plaats op initiatief van Comece, het verband van bisschoppenconferenties binnen de Europese Unie.

Gdansk is verbonden met het begin van de Tweede Wereldoorlog, met de aanval van de Duitse Wehrmacht, en aan de naam van Lech Walesa met de vrije vakbeweging Solidarnosc.

Een betekenisvolle locatie voor een congres over een complex en cultureel bepaald begrip als 'solidariteit'.

Verschillen

Wetenschappers, politici van het Europees Parlement en vertegenwoordigers van katholieke sociale organisaties als Justitia et Pax Europa en Caritas droegen bij aan het programma. Bij de conferentie in het concertgebouw van Gdansk was de toon van de muziek tussen de zuidelijke landen en noordelijke landen duidelijk verschillend. Zuidelijke landen hadden bijzondere aandacht voor familiewaarden en medisch-ethische kwesties; het noorden meer voor sociaal-ethische kwesties en mondiaal politieke verantwoordelijkheden. Het begrip solidariteit werd concreet gemaakt door de aanwezigheid van vertegenwoordigers van landen buiten de Europese Unie (Bosnië-Herzegovina, Oekraïne, Armenië).

Naast de discussies over verschillende kwesties stond ook een avondbezoek aan parochies op het programma. De Nederlandse en Portugese delegaties bezochten samen een gebouw van de Franciscaners in Gdansk en werden verrast door een muzikaal onthaal.

Vervolg in Nederland

Luidde het motto van het congres 'Solidariteit - een uitdaging voor Europa', de slotboodschap was: 'Solidariteit is de toekomst van Europa'. Met dit statement brachten de deelnemers tot uitdrukking tot welke overtuiging ze gekomen waren: zonder solidariteit geen Europa! Een statement dat niet zomaar de la in mag verdwijnen. Voor de Nederlandse delegatie was het bewustzijn van de katholieke sociale waarden over solidariteit dan ook een opvallende verbindingsfactor. De Nederlandse delegatieleden gaan onderzoeken hoe zij verdere invulling kunnen geven aan het thema. Solidariteit in Europa als geheel blijft een uitdaging, maar wel een uitdaging waar muziek in zit.

Colofon

Deze nieuwsbrief die 4x per jaar verschijnt is een uitgave van **Justitia et Pax Nederland**
Postbus 16334 2500 BH DEN HAAG
T: 070 31 36 800
E: info@justitiaetpax.nl
W: www.justitiaetpax.nl
Redactie: Justitia et Pax Nederland
Foto's: Photoworkx/Justitia et Pax
Tekst: Justitia et Pax
Vormgeving: IDlab
Druk: De Lekstroom

december 2009

4

Nieuwsbrief

Meld u aan!

In de loop van 2010 maakt Justitia en Pax gebruik van een elektronische nieuwsbrief naast deze schriftelijke uitgave. De schriftelijke en elektronische versie verschijnen volgend jaar beide tweemaal. U ontvangt de schriftelijke uitgave daarmee minder dan u van ons bent gewend, maar we blijven u van de belangrijkste

ontwikkelingen op de hoogte houden. Geef u de voorkeur aan de elektronische nieuwsbrief boven deze schriftelijke uitgave, dan ontvangen we graag alvast uw emailadres.

U kunt uw naam en emailadres mailen naar info@justitiaetpax.nl. Hartelijk dank.

"Vrouw-zijn is gevaarlijker dan soldaat-zijn in moderne conflicten"

Dit citaat van Generaal-majoor Cammaert, voormalig bevelhebber van de VN-vredesmissie in de Democratische Republiek Congo, was het motto van onderzoekster Sara Pavan bij de presentatie van haar onderzoek naar de ontwapening, demobilisatie en reïntegratie (DDR) van strijders in Congo. Pavan onderzocht voor Justitia et Pax hoe een DDR-programma voor mannen én vrouwen kan werken.

Disarmament, Demobilisation and Reintegration is de term waaronder programma's vallen die er op gericht zijn om voormalige rebellen te ontwapenen en voor te bereiden op hun terugkeer in de samenleving. In de praktijk blijken deze programma's niet voor iedereen even goed te werken. Bij de opzet ervan zorgt een gebrek aan aandacht voor de specifieke noden van vrouwen voor uitsluiting. Vrouwen zijn vaak slechter af, vrouwelijke strijders worden buitengesloten van het programma, ex-strijders die wel deelnemen aan het programma hebben daarna vaak geen inkomen en gaan plunderen, moorden en

verkrachten. Rond de vredesmacht is een economie van seksuele uitbuiting ontstaan. Twee Congolese partners van Justitia et Pax, Cathy Furaha en Flavien Ciza, deelden hun persoonlijke ervaringen met het DDR-programma. Ze vertellen dat door het programma wapens meer waard zijn want voor ieder wapen dat wordt ingeruild ontvangt de eigenaar een fors bedrag. Mannelijke strijders sturen vrouwen om voor hen de wapens in te wisselen voor geld en nemen ze dat geld weer af. Vaak wordt het dan direct opgemaakt aan eten en drank.

Tegelijkertijd leven vrouwen en kinderen van strijders buiten de DDR-kampen, zonder drinkwater en met slechts heel weinig eten, wachtend op hun man, terwijl niemand naar ze omkijkt. Toch was er tijdens de bijeenkomst ook een bemoedigend geluid. Alle aanwezigen waren het er volmondig over eens dat de stem van vrouwen en lokale organisaties gehoord moet worden in de internationale gemeenschap. Precies wat Justitia et Pax probeert te bereiken met dit rapport en haar werk met partners uit Congo.

Plannen voor komend jaar

2010 is het laatste jaar van ons lopende meerjarenplan. Dat brengt veel verplichtingen met zich mee om de programma's af te maken die we in 2007 zijn begonnen. Tegelijkertijd bezinnen we ons op wat er na 2010 komt, en lopen we met enkele nieuwe initiatieven daarop vooruit. In elk geval krijgt het programma van Justitia et Pax in Nederland nog meer gewicht.

We maken ons zorgen over de verharding in onze samenleving, over het toenemend gebrek aan respect voor de rechten van alle mensen die in ons land wonen. We vragen in het bijzonder aandacht voor de mensen in vreemdelingendetentie, met de publicatie van een onderzoeksrapport waaraan we in het afgelopen jaar hard hebben gewerkt.

Om de financiering en uitvoering van onze internationale programma's na 2010 mogelijk te maken, hebben we een overeenkomst gesloten met Cordaid, en een samenwerkingsverband opgezet met AIM for human rights, het Center for International Legal Cooperation en het Nederlands Helsinki Comité, in de alliantie 'Access to justice'. We vullen elkaar goed aan met onze kennis, ervaring en werkwijze. Het gezamenlijk programma is gericht op mensenrechten, in het bijzonder sociaal-economische rechten. Hoe maken wij onze partners sterker in het effectief opeisen van die rechten. Want voor heel veel mensen wereldwijd blijven de mensenrechten dode letters.

Een evaluatie van ons werk heeft laten zien dat Justitia et Pax Nederland in de afgelopen jaren aan betekenis en invloed heeft gewonnen, dat we goed geïnformeerd zijn en dat we doen wat we beloven. Maar er zijn ook suggesties gedaan om zorgvuldig om te gaan met ons 'kapitaal': de mensen in de staf en in de commissie. In 2010 zullen we dan ook enkele verbeteringen doorvoeren in onze structuur en werkwijze die de kwaliteit van het werk ten goede moeten komen.

Klimaat en Vrede

Op 13 december hebben de kerkklokken geluid om aandacht te vragen voor de VN-klimaattop in Kopenhagen. In Nederland en België steunden Justitia et Pax-commissies de oproep van kerken en levensbeschouwingen om klimaatopwarming te stoppen.

Vanuit onze diepste spirituele en ethische overtuiging komen we gezamenlijk op voor respect en zorg voor de aarde. Zelf hebben we de aarde gekregen van vorige generaties, en we moeten haar levenskrachtig doorgeven aan wie na ons komt. Hierbij hebben we bijzonder aandacht voor de armste en meest bedreigde gemeenschappen wereldwijd die nu al schrijnend lijden onder de klimaatcrisis. We pleiten voor een 'ecologische omkeer', een verandering van levensstijl. We roepen niet alleen personen en gezinnen op om hun ecologische voetafdruk te verkleinen, maar

vragen ook van kerken en organisaties hun energieverbruik van gebouwen en activiteiten te verminderen. Onze Vlaamse zustercommissie Rechtvaardigheid en Vrede heeft hiervoor een interessant programma ontwikkeld, dat we graag in de loop van 2010 op een werkdag willen presenteren aan parochies.

Ook de pauselijke boodschap voor Wereldvredesdag 1 januari 2010 gaat in op wereldwijde milieuproblemen die ontstaan door uitputting van natuurlijke hulpbronnen, klimaatverandering, biotechnologie en bevolkingsgroei. Het thema is: **Wie vrede wil bevorderen, moet de schepping behouden.** "Als de mensheid niet in staat is om deze nieuwe uitdagingen tegemoet te treden met een hernieuwd besef van sociale rechtvaardigheid en gelijkheid en van internationale solidariteit, worden nieuwe vormen van geweld gezaaid tussen de volkeren en tussen de huidige en toekomstige generaties."

Eerste exemplaar schaduwrapport over vrouwenrechten uitgereikt

Het netwerk VN-vrouwenverdrag is de laatste maanden druk bezig geweest met het samenstellen van de schaduwrapportage als reactie op het 5de regeringsrapport over de implementatie van het VN-vrouwenverdrag (CEDAW) in ons land. Maria Lourijzen is namens Justitia et Pax lid van het netwerk en heeft aan het schaduwrapport een bijdrage geleverd over de positie van migrantenvrouwen.

Het schaduwrapport zal op 27 januari gepresenteerd worden aan het CEDAW-comité in Genève. Voor de mondelinge presentatie aan het CEDAW-comité is het van belang dat de belangrijkste punten uit de schaduwrapportage aan bod komen omdat de ngo-presentatie bij het comité maar tien minuten mag duren. Dinsdag 24 november vond bij Justitia et Pax een publieksbijeenkomst plaats waar ngo's prioriteiten konden stellen. In verschillende groepen werden uit de rapportage onderwerpen gekozen, zoals de positie van huishoudelijk personeel, armoedsituatie van migrantenvrouwen en de status van vrouwenrechten in Nederland. Tijdens de bijeenkomst werden de belangrijkste bevindingen van de rapportage geïntroduceerd en werd de rapportage officieel overhandigd aan de Nederlandse Mensenrechtenambassadeur Arjan Hamburger. Hierbij werd onthuld dat een recordaantal van 54 ngo's de schaduwrapportage hebben ondertekend. Een unicum voor een Nederlandse schaduwrapportage. Het rapport is gratis te verkrijgen via Justitia et Pax, email info@justitiaetpax.nl of bel 070 313 68 00.

Africa, rise up!

Het was een bijzondere ervaring: drie weken lang deelnemen aan de Bisschoppensynode voor Afrika, die in oktober plaatsvond in het Vaticaan. Bijzonder om als een van de weinige leken-toehoorders uit Europa de kans te hebben zo'n synode van binnenuit

Mensenrechten in Zuid-Azië

Al jarenlang maakt Justitia et Pax zich ernstig zorgen over mensenrechtenschendingen die in Zuid-Azië specifieke groepen raken, zoals Dalits, minderheden en vrouwen. Justitia et Pax beschikt over een uitgebreid netwerk in Zuid-Azië (India, Nepal, Pakistan). In een aantal landen bevinden zich Justitia et Pax Commissies, zoals in Sri Lanka en Bangladesh. In oktober brachten twee medewerkers van Justitia et Pax een werkbezoek.

Friederycke Haijer en Nienke Vermeulen bezochten partners in India en Nepal. Naast de zusterorganisatie van Justitia et Pax in Delhi, de *Commission for Justice, Peace and Development*, bezochten ze in Delhi en Kathmandu verschillende organisaties die zich inzetten voor de rechten van Dalits. De discriminatie van Dalits is in beide landen nog steeds een groot probleem.

Voor Dalit-vrouwen worden ernstig gediscrimineerd (ook binnen hun eigen gemeenschap) en krijgen te maken met allerlei vormen van geweld. Maar Dalit-mensenrechtenactivisten zijn zeer actief om een einde te maken aan discriminatie en geweld. In India werken nu, op initiatief van

de *Commission for Scheduled Castes*, Dalit-christenen samen met Dalit-moslims. Ze lopen tegen dezelfde vormen van discriminatie aan, het is daarom essentieel dat verschillende minderheden samen gaan werken. Samen staan ze sterker.

Mensonterend werk door Dalits in India
Het team van Wilson Bezwada, van de organisatie Safai Karmachari Andolan (SKA), werkt aan het uitbannen van *manual scavenging*, het met blote handen opruimen van droge latrines, werk dat alleen Dalits doen. De Indiase overheid ontkent dat *manual scavenging* bestaat, maar het team van SKA bewijst zeer zorgvuldig, door middel van indrukwekkend documentatiemateriaal, dat er nog steeds mensen zijn die dit vernederende en mensonterende werk doen.

Sinds 2003 wordt deze zaak bij de rechtbank behandeld en gaat SKA door met het verzamelen van bewijsmateriaal. Ondertussen sloop de overheid droge latrines, om het bewijsmateriaal te vernietigen. SKA voert een campagne: geen droge latrines en *manual scavenging* meer in 2010. In hun kantoor hangt een klok die de dagen aftelt.

Dalit-vrouwen in Nepal

In Nepal is een nieuwe grondwet in voorbereiding. Verschillende Dalit-organisaties grijpen dit aan om de tekst voor de nieuwe grondwet te beïnvloeden.

Zo heeft de Nepal *National Dalit Social Welfare Organisation* (NNSDWO) uitgebreide rapporten ingediend met prioriteiten voor de nieuwe grondwet. Ook de Feminist Dalit Organisation (FEDO) zet al haar middelen in om de nieuwe grondwet te beïnvloeden. FEDO maakt zich in het bijzonder ernstig zorgen over de situatie van Dalit-vrouwen. Zij leven in extreme armoede en hebben geen of slechte toegang tot onderwijs (velen zijn analfabeet) en gezondheidszorg.

Friederycke Haijer en Nienke Vermeulen kijken terug op een succesvol bezoek, tijdens welke de prioriteiten voor het programma van Justitia et Pax voor het komende jaar goed met de partners zijn doorgesproken. De eerste bijeenkomsten bij de Mensenrechtenraad in Genève, waarbij deze prioriteiten voor Zuid-Azië aan de orde kunnen worden gesteld, staan alweer op de agenda.

toekomst te werken. De boodschap en de aanbevelingen vragen ook om betrokkenheid van Europa. Justitia et Pax wil daarom in maart volgend jaar in Den Haag een vervolgbijeenkomst organiseren met bisschoppen en Justitia et Pax commissies uit Afrika: wat verwachten zij van ons?

Victor Scheffers

onrechtvaardige economische structuren, moeten worden bestreden door gezamenlijke inspanning. Het is ook een boodschap van hoop: de kerk van Afrika moet zich niet laten ontmoedigen door de enorme omvang van de problemen. Afrika: sta op, je bent rijk aan culturen en tradities, aan natuurlijke hulpbronnen en aan menskracht. Sla de handen ineen om aan een betere